

زیست‌دریایی

معرفی کتاب

«کاوش در مخاطرات نادیده‌ی دنیای ما» کتابی در حوزه مخاطرات طبیعی و سونامی، با تأکید بر بندر جاسک و اهمیت سواحل مکران

تاز لزه‌ها و سونامی‌های ویرانگر، امری حیاتی برای ایجاد آینده‌ای پایدار و مقاوم است. در همین راستا، کتابی جامع با مشارکت گروهی از پژوهشگران بین‌المللی منتشر شده است که به بررسی علمی و راهکارهای نوین در مدیریت مخاطرات طبیعی می‌پردازد.

کتاب کاوش در مخاطرات نادیده‌ی دنیای ما، که با وسیله استاد محمد مختاری پژوهشگاه بین‌المللی مهندسی زلزله و زلزله‌شناسی به چاپ رسیده است، مجموعه‌ای از پژوهش‌های ارزشمند در زمینه مخاطرات طبیعی را ارائه می‌دهد. از تحلیل تأثیر تغییرات اقلیمی بر تاب‌آوری جوامع کشاورزی در اوگاندا و نیجریه گرفته‌تسا به‌کارگیری روش‌های هوش مصنوعی در ارزیابی خطر زلزله و نقشه‌برداری سیلاب‌های سونامی، این کتاب چشم‌اندازی نوین از مدیریت و کاهش مخاطرات ارائه می‌دهد.

مطالعه‌ای جامع بر نقشه‌برداری سیلاب سونامی و مسیر های تخلیه اضطراری در بندر جاسک

–یکی از موضوعات مهم بررسی‌شده در این کتاب، ارزیابی خطر سسونامی در بندر جاسک، ایران است. این مطالعه بر اساس یک مدل‌سازی عددی پیشرفته و داده‌های توپوگرافی و ژئرفکاری دریا با وضوح بالا، به بررسی تأثیر یک سناریوی احتمالی سونامی ناشی از گسل مکران در خلیج عمان می‌پردازد. این پژوهش

اطلاعات دقیقی از میزان پیشروی امواج سونامی و مسیرهای تخلیه اضطراری در منطقه بندر جاسک ارائه می‌دهد.

تحلیل‌های انجام‌شده نشان می‌دهد که نقشه سیلاب سونامی برای بندر جاسک گسترش زیاد امواج را مشخص می‌کند، به‌طوری که آب تنها فاصله ۲ کیلومتری در خشکی نفوذ کرده و ارتفاع موج تا ۶ متر نیز می‌رسد. این یافته‌ها اهمیت بسیار زیاد داده‌های دقیق محلی و توجه به عواملی مانند سازه‌های ساحلی و پوشش گیاهی را در ارزیابی خطرات سونامی نشان می‌دهد. مطالعه انجام‌شده همچنین اثرات بالقوه این سونامی بر زیرساخت‌های حیاتی از جمله مدارس، بیمارستان‌ها، جاده‌های اصلی و فرودگاه‌ها را برجسته می‌کند و بر لزوم تدوین برنامه‌های جامع تخلیه و کاهش خطر تأکید دارد.

استاد مختاری رییس کار گروه سونامی شمالغرب اقیانوس هند وابسته به یونسکو اضافه کر که این پژوهش به‌طور ویژه بر اهمیت اجرای برنامه «آماده در برابر سونامی» (Tsunami Ready Program) تأکید دارد که با همکاری یونسکو در حال اجراست. این برنامه می‌تواند تاب‌آوری جوامع محلی را در برابر چنین مخاطراتی افزایش دهد و از طریق برنامه‌ریزی و آموزش، میزان آسیب‌های انسانی و اقتصادی را کاهش دهد. یافته‌های این پژوهش می‌تواند راهنمایی عملی برای انجام مطالعات مشابه برای کل منطقه ساحلی مکران بوده و سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان مدیریت بحران تقویت نماید تا استراتژی‌های مؤثرتری برای مقابله با خطرات سونامی تدوین کنند.

بندر جاسک و سواحل مکران: ظرفیتی عظیم برای تجارت و توسعه پایدار

استاد مختاری مشاور عالی مرکز سونامی و زمین لرزه دانشگاه هرمزگان افزود بندر جاسک، که در سواحل مکران و دریای عمان واقع شده، یکی از مناطق استراتژیک ایران برای دسترسی به آب‌های آزاد بین‌المللی است. منطقه مکران بطور عموم، با دارا بودن موقعیت ژئواستراتژیک و منابع طبیعی غنی، نقش کلیدی در توسعه تجارت دریایی و ایجاد ارتباط پایدار بین ایران و بازارهای جهانی دارد. با توجه به موقعیت حساس این منطقه، انجام مطالعات دقیق و تدوین برنامه‌های کاهش خطر، به‌ویژه در برابر سونامی، نقش اساسی در حفظ امنیت اقتصادی و اجتماعی آن ایفا می‌کند.

سید گروه زیست دریایی – سعید قلبچی – کاهش شدید میزان بارندگی در استان هرمزگان موجب شده تا از همین روزهای ابتدایی سال ۱۴۰۴ در وضعیت قرمز آبی قرار بگیرد. براساس داده‌های سازمان هواشناسی، بارش‌ها در کشور به‌طور کلی کاهش یافته و در سه‌استان هرمزگان، سیستان و بلوچستان و تهران، بحران کم‌آبی شدت بیشتری پیدا کرده است. به گزارش روزنامه دریایی سرآمد، بررسی آخرین آمارهای رسمی منتشرشده درباره میزان بارندگی‌های کشور در سال‌جاری به نوعی نشان‌دهنده رقابت استان‌های ساحلی در موقعیت تنش آبی است. هرچند براساس گزارش‌ها، میزان بارش‌های استان مازندران به‌عنوان یکی از استان‌های ساحلی کشور با افزایش در میانگین بلندمدت همراه بوده، اما سایر استان‌های سساحلی و وضعیت خوبی ندارند. به نظر می‌رسد استان‌های جنوبی قرار است تابستان سختی را سپری کنند تا جایی که استان‌های هرمزگان و سیستان و بلوچستان از هم‌اکنون در وضعیت قرمز آبی قرار گرفته‌اند.

از ابتدای سال آبی جاری تا ۱۶فروردین به‌طور میانگین ۱۱۴.۱میلیمتر بارش در کشور ثبت شده که نسبت به میانگین بلندمدت (۱۸۱.۶میلیمتر) با کاهش ۳۷.۱درصدی بارش رویه‌رو هستیم. تنها استان مازندران نسبت به دوره بلندمدت بارش بیشتری دریافت کرده که این میزان برابر ۲.۲درصد است. بارندگی در سایر استان‌ها کمتر از حد نرمال بوده و در این زمینه هرمزگان بدترین وضعیت را تجربه می‌کند، چراکه ۷۵.۹درصد کمتر از حد نرمال طی سال آبی جاری بارش دریافت کرده است. سیستان و بلوچستان نیز ۷۵.۴درصد کمتر از حد نرمال طی سال آبی جاری بارش دریافت کرده است. استان تهران نیز از جمله استان‌هایی است که با کم‌بارشی رویه‌رو بوده است. در حالی که میانگین بارش تهران در بلندمدت ۹۵.۵میلیمتر است، ولی در سال آبی جاری تنها به‌طور میانگین ۱۴.۵ میلیمتر بارش دریافت کرده که نشان‌دهنده کاهش ۴۱.۲درصدی بارش در این استان است.

هرمزگان، استان ساحلی و گرم جنوب کشور که همواره با کم‌آبی دست‌وپنجه نرم کرده، در سال آبی جاری با کاهش چشمگیر بارندگی‌ها و ذخایر آب در سدها رویه‌رو شده است. وضعیت بحرانی منابع آبی این استان باعث شده تا مسئولان در تلاش باشند تا راه‌حل‌های فوری برای جلوگیری از بحران آبی در تابستان ۱۴۰۴ پیدا کنند. براساس آمارهای سازمان هواشناسی، استان هرمزگان در صدر کاهش بارش‌ها در کشور قرار دارد تا ۱۵فروردین ۱۴۰۴، میزان بارش‌ها در این استان نسبت به دوره بلندمدت ۷۵.۹درصد کاهش یافته است.

این رقم نشان‌دهنده شرایط سختی است که هرمزگان در آن قرار دارد؛ در کنار این کاهش شدید بارش‌ها، تداوم خشکسالی‌های پی‌درپی و وضعیت منابع آبی این استان را بحرانی‌تر کرده و ذخایر سدها را به کم‌ترین حد خود رسانده است. درحالی‌که این استان به‌عنوان یکی از مناطق کم‌بارش کشور شناخته می‌شود، ادامه روند خشکسالی و کاهش بارش‌ها می‌تواند تبعات گسترده‌ای بر تأمین آب‌شرب و مصارف کشاورزی بگذارد. در این شرایط، هرمزگان برای مقابله بابحران کم‌آبی نیازمند یک برنامه مدیریت مصرف و استفاده بهینه از منابع آبی است.

وضعیت بحرانی سدهای هرمزگان

جمشید عبدانی، مدیرعامل شرکت آب منطقه‌ای هرمزگان، در گفت‌وگویی که با رسانه‌ها داشت، نسبت به کاهش شدید ذخایر

بدون شرح...

فریداعیزی -اقتصاد سرآمد

«روزنامه سرآمد» گزارش می‌دهد

رقابت استان‌های ساحلی در وضعیت قرمز آبی

هرمزگان و سیستان و بلوچستان در تنش شدید آبی قرار گرفتند

آب با قیمت تمام‌شده بالایی تصفیه و به‌دست مصرف‌کننده می‌رسد، اما به دلیل هدررفت این میزان از دسترس خارج می‌شود. اگر رویکردها را برای سرمایه‌گذاری روی عرضه به سمت جنبه مدیریت تقاضا به‌صورت سخت‌افزاری و نرم‌افزاری ببریم؛ یعنی به جای احداث سسد جدید، شبکه آب را نوسازی کنیم، اوضاع بهتری خواهیم داشت. «جهانی» خاطرنشان کرد: در حال حاضر استاندارد هدررفت آب در کشورهای پیشرفته زیر ۱۰ درصد است و هرسال که می‌گذرد و مانوسازی شبکه آب شهری را انجام نمی‌دهیم، این رقم بیشتر می‌شود. وی با بیان اینکه در این شرایط نباید فقط منتظر باران بمانیم، گفت: به‌جای مدیریت تقاضا و جلوگیری از هدررفت روی عرضه بیشتر آب کار می‌کنیم.

کشاورزان در معرض بحران کم‌آبی

یک مقام مسئول نیز گفت: بارش‌های فروردین نسبت به نرمال ۳۰درصد کاهش داشته و با ادامه این روند، کشاورزی کشور به‌ویژه کشت دیم با بحران جدی‌روبه‌رو خواهد شد. احد وظیفه، رئیس مرکز ملی اقلیم و مدیریت بحران خشکسالی سازمان هواشناسی کشور در گفت‌وگو با «مهر» با اشاره به وضعیت بارش‌های نوروز ۱۴۰۴، گفت: تا روز جمعه (۱۵فروردین)، میزان بارندگی در کشور حدود ۹ میلی‌متر بوده که این عدد نسبت به نرمال، حدود ۷میلی‌متر کمتر است؛ به عبارت دیگر، حدود ۳۰درصد کاهش نسبت به میانگین بلندمدت فروردین را تجربه کرده‌ایم. وی افزود: با توجه به اینکه کشور در نیمه دوم سال گذشته نیز با کم‌بارشی مواجه بوده، این کاهش بارش‌ها نتوانسته کسری پیشین را جبران کند، بلکه حتی شرایط را تشدید کرده است.

«وظیفه» با اشاره به استان‌هایی که بیشترین کاهش بارش را داشته‌اند، گفت: استان‌هایی مانند هرمزگان، سیستان و بلوچستان و آذربایجان‌شرقی بیشترین درصد منفی بارندگی را به خود اختصاص داده‌اند. به‌طور کلی، تقریباً در تمام مناطق کشور شاهد کمبود بارش هستیم. برای نمونه، استان‌هایی مانند لرستان و چهارمحال و بختیاری حدود ۵۰درصد و استان تهران حدود ۳۸درصد کاهش بارش نسبت به نرمال داشته‌اند. وی ادامه داد: اگر این روند ادامه دهد، تابستانی خشک و بحرانی پیش‌رو خواهیم داشت. کشور به آب نیاز دارد و در بسیاری از مناطق که به منابع آبی مانند دریا دسترسی ندارند، امکان جبران کمبود از طریق شیرین‌سازی هم وجود ندارد.

رئیس مرکز ملی اقلیم تصریح کرد: نخستین بخش‌هایی که از این کم‌بارشی‌ها آسیب می‌بینند، بخش کشاورزی به‌ویژه کشت دیم است. از سوی دیگر، کشاورزی آبی نیز با مشکل مواجه خواهد شد، زیرا مخازن سدها به اندازه کافی پُر نیستند و این می‌تواند تولیدات کشاورزی را تحت تأثیر قرار دهد. وی افزود: سفره‌های

زیرزمینی کشور نیز در سال‌های اخیر به دلیل برداشت‌های بی‌رویه افست کرده‌اند و در صورت ادامه کم‌بارشی، احتمال تشدید پدیده فرونشست زمین در مناطق بحرانی وجود دارد. «وظیفه» گفت: لازم است کشاورزان با نهایت دقت و صرفه‌جویی در مصرف آب، اقدام به آبیاری کنند. آب‌شرب در اولویت قرار دارد و کشاورزی باید با دقت و مدیریت بالا پیش برود. برخی کشت‌ها عملاً دیگر امکان‌پذیر نیست و محدودیت‌ها باید اعمال شود. وی تأکید کرد: در مناطقی مانند بوشهر، جنوب فارس، هرمزگان، جنوب ایلام و آذربایجان‌شرقی، به دلیل کاهش شدید بارندگی و شرایط بد منابع آبی، کشت محصولات کشاورزی به‌شدت آسیب‌دیده و باید محدود شود. بهره‌برداری بهینه از سهمیه آب موجود و توجه به اولویت‌های مصرف، امری ضروری برای عبور از این بحران است. وظیفه در پایان گفت: با توجه به پیش‌بینی‌ها، سال آبی جاری از نظر تأمین آب، سال سختی برای کشور خواهد بود و لازم است تمامی بخش‌ها، به‌ویژه کشاورزان، به توصیه‌های کارشناسان هواشناسی و منابع آب توجه جدی داشته باشند.

بدون شرح

قاب‌دوربین

عکس: اصغر بشارتی